

helix

vilafranca del penedès

R A F A E L

B A R R A D A S



2





J. SALVAT PAPASSEIT

PROFESSIÓ DE FE

Ens referim a la manifestació dels ideals artístics de tot un Poeta amb majúscula que fou Salvat Papasseit. Ell declarava solemnement, amb aplom d'home de lluita sol i del qual tothom és enemic — o la majoria, si més no amb la indiferència o amb l'ironia — el seu ideal artístic. Sembla que transpuja en les seves paraules;

«El Poeta es mou sol entre les multituds; i és una maravella en la seva època per tal que és sincer».

El posava com a senyera de les seves realitzacions poètiques.

«Per a ésser Poeta caldrà primerament el desig de lluitar».

El temps corre, però, i

avui totes les seves rotundes afirmacions — Marinetti català — han caigut ja en segon terme i resten un bon tros endarrerides. No dubto gens ni mica que ell — sang de rebel — n'estaria força content que el mon vagi endavant, empès per la sinceritat que ell preconitzava. Ell creia amb una constant avançada dintre l'avançada, creia en una RENOVACIÓ.

Ell — si visqués — tiraria més manifestos i cridaria — amb veu alta — als joves d'ara, perquè més endavant es rebel·lessin contra de llurs pròpies teories i elucubracions

«El Poeta serà, doncs, l'home entusiasta».

Gaudiria en veure com tot el seu castell de crits i

de «Mots Propis» es veu traspasat i deixat bon xic enrera amb la terenyina dels records, plaçats junts amb la memòria d'un home esforçat i que en el moviment de regeneració de l'art català és un puntal preciós.

«La manifestació gràfica, àdhuc moral de què el Poeta viu, és la sinceritat».

Quedaran els seus versos sempre vius i compresos. Un dia, flors d'un arbre estrany, i avui estimats més que tots els seus manifestos. Els manifestos obren camí, però es passen molt més ràpidament que els poemes i perden més prompte aquell gust detonant que durà poc més que el moment de l'explosió,

Darrerament ha grillat a Catalunya un manifest — groc — molt més atemperat

que la gama de crits afinats de Salvat Papasseit. Els d'aquest FUTURISTES, transició al darrer, ja SUPERREALISTA.

Infaliblement, també està destinat a parar el lloc de les coses endarrerides, llei un xic pal'lida a causa que un manifest d'avançament allarga una mica la passa i contrarresta un bon tros l'acció normal del temps.

Amb els manifestos ja ningú no hi creu, s'han descolorit i han perdut tota la eficàcia. Calgueren a J. V. Foix — a casa nostra — per a fer les seves proses. Curiosa anticipació del superrealisme francès? En l'art actual, art del jo i — agradi o no — més cenacular que mai, no cal argumentació. Els manifestos (i les conferències propagadores) son mancats de valor.

AGUSTÍ CARRERES



C O N C E P T E D E L P O E T A

Editem de bell nou el document imprescindible per a comprendre la obra de Salvat Papasseit. Irat per la nul·litat dels capdavanters de la ferralla—general—en la poesia d'aquell temps, embesteix el seguiri, de remat, de les regles idiotes.

En reproduir-ho—de la barceloneta «Mar Vella» (n.º 4 Desembre 1919)—creiem afavorir el sector nombrós que el dissi'java conèixer.

I.—El ritme d'una Vida—una meditadora solitud, una acció de profeta, un sacrifici així—pot ésser una dansa solament. L'eúritmia és en la dansa, diversa i gòridora d'immutables destins. I una filosofia pot ésser establerta per mercè de la dansa.

Inventar un sistema filosòfic contra els ja preestablerts, els uns damunt els altres, dintre les metafísiques és una solució. No dintre de la Vida.—La reflexió severa del filòsof que estima rarament perquè coneix el fons del fons del home, contradiu la veritat, que no pot existir si no és formosa: però el Poeta viu, i no hi ha

cap sistema que valgui una conjura del Poeta.

II.—Per a ésser Poeta caldrà primerament el desig de lluitar. *Quelcom més que no això*: la vocació mateixa.—Nosaltres, per exemple, tenim ciselladors maravillosos emperò inútilment hem cercat el Poeta: Aquest de més avall creu en Déu i no és místic, refusa un plebiscit perquè no s'acompanya dels vils trenta diners; aquest altre no hi creu, ni en déus ni en plebiscits—ja s'acosta al Poeta—però no és guerrer i tem el judicar dels homes renglerats per tal que són prudents. El Poeta serà, doncs, l'home entusiasta.

III.—Un home entusiasta no podrà definir-se ni per la disciplina ni per sa condició dins d'una disciplina: ex.. Didac Ruiz.—Les múltiples facetes són la seva virior. La dansa ja és així. Serà ademés valent, de tota valentia: Walt Whitman, altre ex.

IV.—El foc és la paraula i la paraula és: Déu. Aquesta trilogia és el pit i la ment

i el braç de tot Poeta. Com una Arquitectura que es dirà Miquel Àngel o Leonardo da Vinci, o Bernard Palissy, o Ramon Llull, o Goethe: àdhuc Nietzsche com Crist, àdhuc Napoleón com Sant Francesc. El Poeta fa vot d'Eternitat i quan es diu Colom la magnitud del món s'és augmentada.—Per això és que els Poetes mariden amb la lluna, per què viuen un món enlaire d'aquest món. Però no és llur destí ni és la voluntat el que mou els Poetes; és la dansa mateixa, l'optimisme en l'amor, i en el dolor. Per això els assetjats per totes les dissorts són els afortunats de totes les fortunes.

V.—Dir Poeta vol dir exultament, sentir goig en copsar el bé de la blasfèmia. El mal no ha existit mai. Almenys els homes lliures, que són els homes forts, no l'han

pogut conèixer. Però existeix la nosa, que és la massa ignorant de la civilitat. Aquesta massa enorme, tota l'humanitat esporuguida i tonta, qui viu perquè ha establert com norma social l'hipocresia, és ço que el Poeta blasma. Per això la reflexió no té un valor tant alt com l'optimisme i d'aquest l'entusiasme.

VI.—La manifestació, gràfica, àdhuc moral, de que el Poeta viu és la sinceritat. El Poeta es mou sol entre les multituds i és una maravella en la seva època per tal que és sincer. En el clos del seu puny, que no es jeu mai té el pervenir de tot. Perquè el Poeta és *vate*, és a dir: *adivi*.—Aquells qui són al món i no un espai només però una Eternitat, saben que quan el Poeta obre les mans una Era inconeguda és començada.

J. Salvat-Papasseit

Mario Verdaguier : B O T E L L A

El sifón curvaba su moco socarrón de níquel. Los lotos transparentes de las copas flotaban sobre el estanque blanco del marmol. Una nota de violín pasaba como una libélula invisible.

De pronto el café se dislocó, se rompió en mil pedazos. Se multiplicaron los perfiles de las cosas por unos planos misteriosos.

Era que Barradas contemplaba el paisaje.

— Hemos descarrilado! exclamó un pintor clásico.

Y sin embargo flotaba en la atmósfera la dulzura desnuda de Renoir y el azul misterioso de Cézanne. Pero había allí algo nuevo que inquietaba a los incautos parroquianos del café literario. Las bebidas se hicieron amargas, y el licor tomó una fortaleza imprevista de ponzoña borgiana. El azúcar continuaba a pesar de todo siendo dulce, de una dulzura neorromántica, amorosa.

Y Barradas contemplaba el paisaje y buscaba una silla para sentarse. Pero no había silla para él. Todas las sillas estaban tomadas.

Él entonces sonrió, con su risa ambigua de bonzo. Y se quedó tranquilo. Yo creo que no sentía la necesidad de sentarse en ninguna parte.

Los mozos le miraron con inquietud. Un hombre que permanece de pie, acaba por marcharse.

Pero él no se marchó.

El aire adquirió el color

perlado de un agua submarina.

El mostrador adquirió el aspecto de un teatrillo de guiñol.

Y los mozos se inmovilizaron, adquirieron el aire de caballetes de taller con el blanco cuadro de sus delanteles donde no se había pintado todavía nada.

Entonces fué cuando Barradas pintó la famosa botella.

lla. La botella más absurda y más grande de mundo. Una botella llena del alma de todos los cafés.

Una botella que expuso luego en casa de Dalmau en honor de RAMÓN Gómez de la Serna.

Cristal? No. Agua? Tampoco. Mucha literatura eso sí. Un nuevo cock-tail plástico, salido del alambique de su cerebro. Más que bo-

tella, espejo poliédrico donde se reflejan todas las aguas y los valores de la vida.

La etiqueta está dentro de la botella, como la firma está dentro de todos sus cuadros.

Hay dos monjitas.

Un letrero que dice «ALMACÉN».

Un almacén de paraguas; porque llovía en la ciudad absurda, fuera del café, en aquel día en que Barradas pintó la botella.

Y otras muchas cosas que me inquietan.

Entonces fué cuando Barradas rompió la botella,

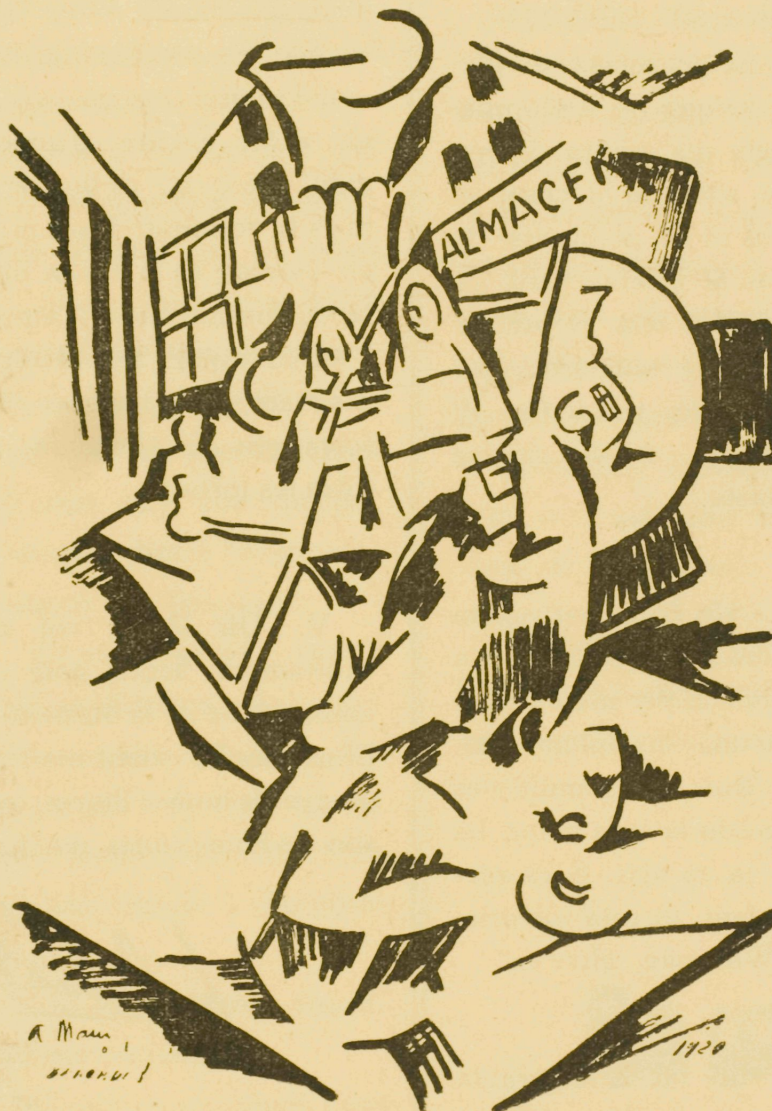
— Con qué derecho? — preguntó iracundo el amo del café. — Qué crítico puede permitirle a usted eso?

En el fondo de los lentes clericales de Barradas brillaba una luz irónica.

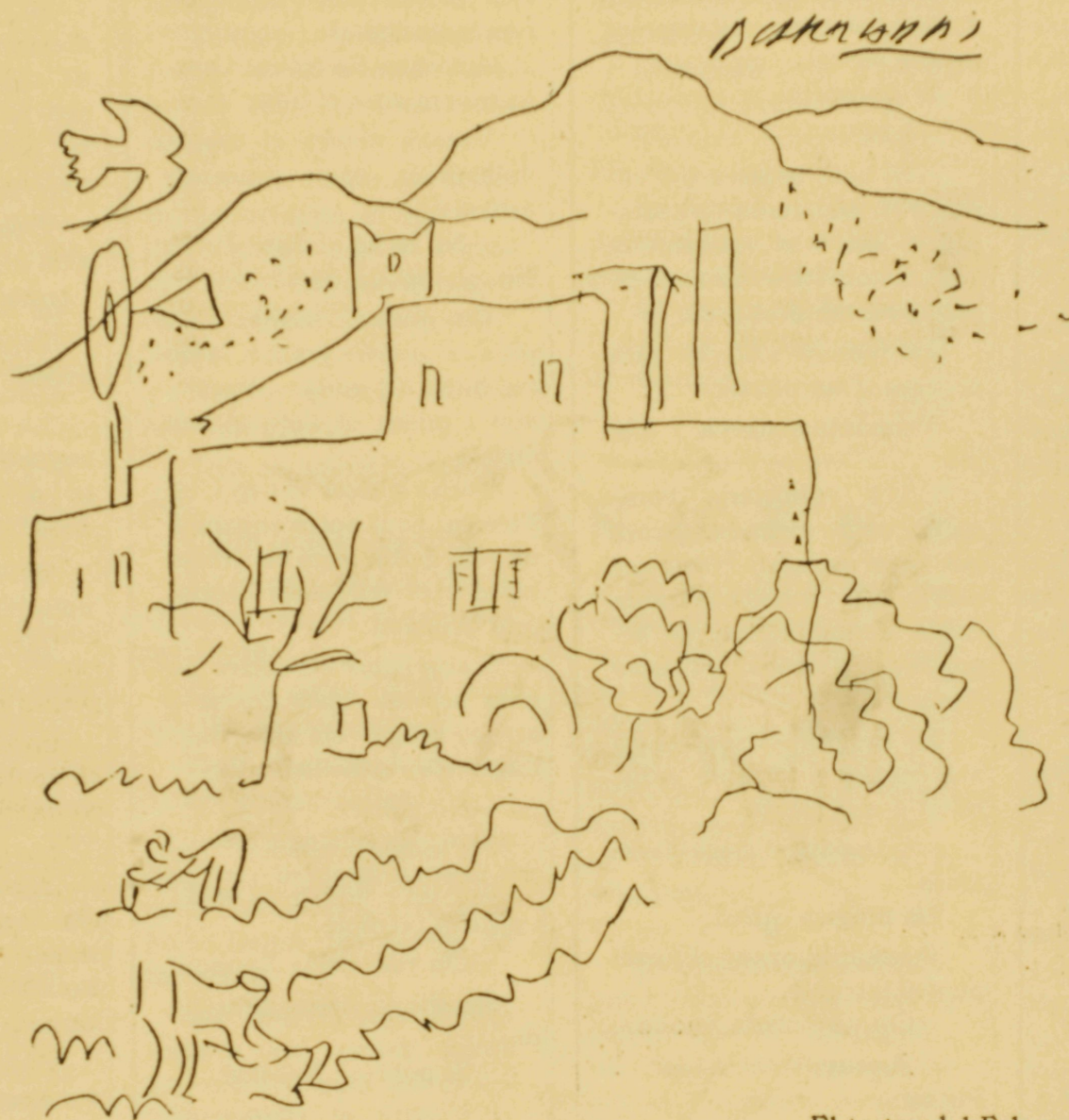
Era que él, por adelantado, había ya roto toda la vajilla. Y no quedaba nada del pasado. Cacharros, cacharros. Pero estaba delante el porvenir.

Y pasó que cuando la botella rota estuvo en casa de Dalmau se aproximaban a ella las gentes, la miraban de lejos y de muy cerca, y se daban golpes en la cabeza y el cráneo les sonaba como una tinaja vacía e irrompible. Alguno parecía que quería embestirle con unos cuernos invisibles.

Pero la botella era invulnerable.



RAFAEL BARRADAS : Botella



El tretze del Febrer prop passat finia a la seva terra, a Montevideo, Rafael Barradas.

No farem panegíric de qui fou més conegut i estimat que nosaltres. Vagin aquests fulls com a homenatge a l'artista sincer, que — malgrat ésser destroçat per la Vida — mai claudicà.

Més que un tribut material a l'Home, preferim donar quelcom de l'ànima — únic que resta — del plorat amic.

Artista per natura, els seus actes es converteixen en dibuixos. El blanc, per, exemple, d'una carta breu li xucla la línia que equilibra el tot. Heus ací una bella mostra de la realització espontània.

Vsevolod Ivanov EL TREN BLINDAT N.º 1469

Per damunt del bosc una fumera s'estén dolçament.

— Companys! trona Okorok, cal destruir-lo!...

Baixant dels carruatges i prenent llurs fusells, es llancen sobre la via. Els caballs marxen per l'herba i arrossegant llurs brides, es posen a escapsar-la.

Els màgics arriben a la via, es llancen sobre els rails, armen les carabines. Són a punt.

Els rails gemeguen dolçament. El tren arriba.

Znovov diu dolçament:

— Ens esclafarà a tots, i prou. No li caldrà tirar inútilment.

I de sobte, comprerent-ho s'arrosseguen tots envers els arbusts, despullant de bell nou la via.

El fum es fa espès, el vent l'esmicola, aquell però tomba sistemàticament damunt el bosc.

— Ja vénen!... ja vénen!... criden els màgics corrent cap a Versxinin.

Versxinin i tot l'Estat Major, suant, són ajeguts, plens de vergonya, als arbusts. Vasska Okorok colpeix la terra amb el puny. El Xinès s'està a la gatxoneta i arrenca l'herba.

Znovov, espantat, diu de pressa:

— Si hom tingué un mort!

— Per a què fer?

— Segons el reglament, si hom esclafa algú, el tren ha d'aturar-se per a redactar el procés verbal... un paper, a fi de comptes.

— I bé?

— Si hom tingué un cadàver. L'esclafaran i s'aturaran, i quan el maquinista sortirà hom l'afusellarà. Després podrem prendre'l.

La fumera s'aixeca més espessa. Una pitada.

Versxinin s'aixeca i xiscla:

— Un voluntari, companys, sobre els rails, encara que sigui esclafat. Morir per morir. Eh? I nosaltres farem caure el maquinista. De segur abans d'arribar a l'home s'aturarà.

Els màgics s'aixequen un xic, mirant el terraplè semblant a una tomba.

— Companys! crida Versxinin.

Els màgics callen.

Vasska llançant el fusell puja el terraplè.

— On vas? crida Znovov.

— *Aneuvos'en* a fer... Porcs!...

I les mans juntes al cos es deixa caure travessant els rails.

Els arbres semblen respirar, i com una escuma, la fumera groc-roja plana i salta al damunt.

Vasska es gira de cara a terra. Les travesses fan olor de resina. Vasska hi llança sobre, un grapat de sorra

reposant-hi la galta. Els màgics parlen entre ells amb remor indistinta, semblant al vent entre les fulles. La terra rronca sota el bosc.

Vasska aixeca el cap i, dolçament, deixa caure als arbusts:

— No hi ha vodka? Tot jo em cremo de dins!

Un màgic, barba d'or, puja a quatre grapes, amb un bidó de vodka. Vasska veu i posca el bidó al seu costat...

Torna a alçar el cap i, bo i treient-se la sorra enganxada a la galta, mira els arbres blaus i les travesses brunes que brunzen.

S'alça sobre els colzes. La cara sembla ésser una sola arruga groga, els ulls, dues llàgrimes vermelles.

— No puc!...

Els màgics callen.

El Xinès llança el fusell i puja el terraplè.

— On vas? crida Znovov.

Sin-Fin-U, sense girar-se, diu:

— El pobre... Vasska!

I s'estira al costat de Vasska.

La cara groga s'ennegreix i s'arruga com una fulla de tardor. La travessa gemega. Un home s'arrossega fins el peu del terraplè, on els arbusts l'acullen... Sin-Fin-U no ho sap ni ho veu.

— No puc! companys! — plora Vasska, arribat al peu del terraplè.

Sin-Fin resta sol.

El seu cap rodó d'ulls d'esmeralda, semblant als de cobra, palpa les travesses, es destaca i, bellugant-se, s'alça sobre els rails... mirant.

Dels arbusts ixen els caps dels màgics de ulls sotjadors i famolencs.

Sin-Fin-U s'estira novament.

La cobra d'ulls d'esmeralda s'aixeca. Un cop encara i de nou uns centenars de caps brunzents el fixen.

El Xinès s'estira novament.

Un màgic petit, insignificant, li crida:

— Ei! groc, dóna'm el bidó! I també el revòlver, Què en faràs tu? Eh? Em farà servei!

Sense alçar el cap, Sin-Fin-U pren el revòlver, alça la ma com si volgués llançar-ho als arbusts i, de sobte, dispara contra el seu clatell.

El cos del Xinès s'aplana fermament damunt els rails. Els pins vomiten el tren blindat. És gris, quadrat, i els ulls de la locomotora espurnegen de colera roja. El cel és cobert d'un rovell gris, els arbres formen un teixit blau.

I el cadàver del Xinès Sin-Fin-U, fortament enganxat a terra, escolta la cançó brunzent dels rails.

(Trad. J. R. M. M.)



S U I C I D I

La figura estava dreta al turó més alt d'aquelles contrades.

Tenia els peus clavats sobre la roca amb cinc arrels tèbies i fines com un gas.

Per altra part, les seves mans sotjaven el buit i els dits s'estiraven i es clavaven sense fer soroll sobre una matèria tova de color negre.

Només es veia el seu mantell blanc.

Tots els imbècils tenien por.

Calia tancar els ulls.

La figura estava dreta al turó més alt d'aquelles contrades.

Dotze gotes d'oli van regalimar del cloquer.

Dalt del turó es van sentir grans rialles.

Les dotze gotes d'oli van emetre prolongacions i amb tactismes varen arribar a llepar les arrels de la figura.

De dintre dos forats lluents van caure gotes que els imbècils en deien llàgrimes.

Es barrejaven amb les dotze gotes d'oli però aquestes sempre suraven i les fines prolongacions penetraven dintre el líquid salat.

Els imbècils estaven tancats tots dintre les cases. Les portes eren grises Les parets eren grises.

Les màquines de cer escupen lletres sobre un tel de formatge blanc; de dintre l'ànima ha brollat un rajolí de substància grisa que s'ha escampat, pròdig per un petit món.

la il·lusió ha pujat al terrat amb el muntador de l'entusiasme vermell. Estem contents ha cridat ple de joventut guaitan un 1.

el pessimisme esgrogueït ha girat cua. A dalt el terrat fem sardana amb música de grills blancs que trinquen. Estem contents.

el cirerer ha fruitat al febrer sense por al fred gris i ha donat el seu fruit roig, de sang jove.

una poma verda sobre la neu ha brillat, sota un sol d'aram. La poma ha madurat i s'ha tornat llautó fi, fret i lluent.

ha fet la rateta de fora la finestra estant i un solet bellugadís, ha mesurat el sostre llis i la paret encartonada amb paper indecent.

estem contents.

un rosa-blau ha il·luminat el regle cantellut de la vida i hem somrigut enduts cel amunt, envoltats per un pús groc i macilent d'una boira glauca i espessa.

estem contents.

hem fet el pont de glassa verda i ens hem sentit humitejats de sang fumada fins a la medul·la.

les pessigolles feien sifon sota l'aixella i hem passat el pont.

ANTONI PERMANYER.

Uns gats negres i grossos cantaven corrent per les teulades grises.

La figura estava dreta al turó mes alt d'aquelles contrades.

Una nova gota d'oli va lliscar del vell cloquer.

Els gats negres i grossos varen callar.

La figura ja no era a dalt del turó més alt d'aquelles contrades.

Al seu lloc hi havia una S de fum de llet acabada de munyir.

A. GUAL

N O T E S

La mort de l'uruguai Barradas ens priva de presentar, en aquest número, com era el nostre propòsit, la figura del jove pintor gironí Josep Claret del qui, si a Déu plau, el número vinent darem reproduccions de tel·les i un breu estudi de la seva obra.

Els originals de Barradas que reproduïm han estat facilitats per M. Verdaguer i Ll. Capdevila. L'autògraf de Salvat Papasseit pertany a la interessantíssima col·lecció de Miquelet Utrillo (Sitges).

SESSIÓ D'AVANTGUARDA. — Al berenar que ens donà l'artista ric hi trobarem massa pa. Un moment, en aquell ambient de mal gust i per obra del programa, creïrem trobar-nos als anys

de la post-guerra (fem excepció de la música: Erik Satie, Strawinski, Milhaud).

El marinettisme—síntesi teatral, lirodrama sensitiu—és avui, de bon tros superat. Al drama sintètic hi ha el perill del Guignol («Mortal angoixa» de M. Clivillé). Cal no confondre, però, síntesi dramàtica, i *astrakanada* moralitzadora (amb moralitat de faula de Samaniego).

Altrament, el mecenes creu que—per a fi de festa—hi ha dret a martiritzar els convidats, amb una revifalla de *sainet*, il·lustrada d'una música de «Cocorocó»?

Multipliquem aquestes sessions d'*avanguardia* per tal que el sel·lecte públic que hi concorre blasmi l'art definitivament mort.—M.M.

Suara fa un any de la publicació del Manifest Groc. Quin renovellament, amics, ha experimentat l'ambient?

ENCARA HI HA els músics negats per l'art, els *lieds*, i l'Orfeó. La manca absoluta de joventut dels joves (n'hi han de joves?; tots són donetes de cabell llarg, mirada de vedell, i coll de puntes). La manca absoluta de decissió i d'audàcia. La por als nous fets, a les paraules, al risc de ridícul. El soporisme de l'ambient podrit de les penyes... etc.

L'únic resultat d'aquest manifest ha estat, potser—la desaparició de *Jordi* i l'oblit de *Rosó*... però hi ha altres cançons.

DE LA MUSICA EN EL CINEMA

Tota manifestació que té lloc en una successió, obeeix al ritme o més fonamentalment, tota successió, pel fet d'ésser copsada per l'intel·lecte, s'ordena segons un ritme. I és que l'esperit és, essencialment, una activitat ordenadora i el ritme no és sinó l'ordre projectat en el temps. Ritmes primaris que és caracteritzen pel retorn periòdic d'intensitats equivalents, com el de la nostra respiració i el del llenguatge articulat. Ritme fonètic que la poesia no fa sinó estilitzar, portar a la seva màxima utilització musical.

El cinema, que és una successió d'imatges, obeeix també a un ritme específic. Les frases lluminoses, igual que les frases musicals, és descomponen en extensions i intensitats. Emprem el mot extensió per analogia, en un sentit temporal. El temps d'una escena depèn, en primer terme, del gran interès que representa en l'economia general de l'obra. Interès per a qui? Per a la consciència de l'espectador en

per

J. PALAU

abstracte. Sembla que, per regla general, les intensitats són una economia de temps en el sentit que com més intensa és la reacció de la consciència de l'espectador davant una escena, menys aquesta ha de durar. Hom podria dir aquí, que el temps perdut representa una quantitat més petita que el temps retrobat.

Música lluminosa és el cinema, i cal esperar la més o menys pròxima aparició dels Beethoven, Mozart d'aquest novíssim art. Ara com ara, estem en un estat embrionari, i les sensacions lluminoses són lluny encara de conèixer aquella poderosa i suprema ordenació, que els sons han assolit en mans dels genis esmentats.

Ara som a l'alba del ci-

nema sonor, amb dues modalitats netament distintes: el cinema musical i el cinema parlat. Si bé tots dos entren en concurrència amb el cinema silenciós, ho fan amb orientacions ben diferents.

El cinema parlat es presenta com un desdoblament mecànic del teatre? És així com ho consideren els seus adversaris, els quals arriben llurs objeccions, massa es veu que no comprenen el cinema parlat, si no és a través de la estètica que anima el cinema actual. Però, convenim que amb tot i ésser escèptics en el que es refereix al cinema verbal, cal ésser prudent i no fer assertions *a priori*, sempre massa prematures en el camp de l'estètica.

En canvi el cinema sonor

té el beneplàcit de totes les adhesions. Es que la sincronització del so i la imatge, mercès el mecanisme, realitzarà el ballet ideal. La incorporació al ballet, de les coses immaterials, del paisatge, serà l'apoteosi de la dansa. Imatges i sons, al ritme de la idea, convergint dins l'esperit de l'espectador.

Som lluny encara de tot això. La primera temptativa en aquest gènere que veurem aquí, serà: *Sombres blanques?* Aquest film que cal veure i sentir ha tingut la virtut de provocar un entusiasme general a París. Per primera vegada, el mecanisme permet la reproducció en una sala submergida dins la metropoli, dels sorolls de la natura, remor de les ones, parloteig de les aus, i encara més: els cants folk-lòrics del indígenes de la Polinèsia.

Aquesta intervenció del mecanisme en l'elaboració de l'obra d'art no és la característica més frapant de la nostra època.

IMPRESA CLARET - VILAFRANCA

